ה מ א ס ף

לחדש אייר תקמ"ד

א

שירים

ראה כטובה.

הֲלָכֵן תִּשְׂאַף הוֹן ,
כְּבוֹד רוֹזְנִים תִּכְסוֹף לָעַד ?
עַד אָן תִּפְנֶה אֶל רַהֲבִים ,
הֶבֶל וְאֵין בָּם מוֹעִיל ?
עָמַלְתָּ בְּלִי מַרְגּוֹעַ ,
יָגַעְתָּ וְלֹא הוּנַח לָךְ ,
יוֹמָם וָלַיְלָה תִּרְדּוֹף ,
וְלֹא תָשִׁיב רַגְלֶךָ :
עַל בָּמֳתֵי שָׁוְא דָּרַכְתָּ ,
לָשׂוּם בַּמָּרוֹם קִנֶּךָ ,
לְבַךְ אֶל הָרִים יָבִין ,
אֲשֶׁר בָּרוּחַ יְסוֹדָם ,
לָבֵן בְּעָבוּר הָרִים נָפַלְתָּ ,
מְכֻמוֹתֶיךָ אֶל עֵמֶק שׁוּחָה :
עַתָּה בַּשֶּׁפֶל תֵּשֵׁב ,
דּוֹמָה שָׁכְנָה נַפְשֶׁךָ .

עֵינֵךְ מֵרְאוֹת תָּשׁע
וְעַל כָּל נְתִיבוֹתַיִךְ חוֹשָׁךְ ·
מִנִּי אוֹרַח מִישׁוֹר נָסוּ אֲשׁוּרֵךְ ,
נוֹגַהּ מְסָבִיב ·
שָׁשׁוֹן וְחֶדְוָה לְנֶגֶד עֵינָיִךְ ,
וְאַתָּה אֶת לִבֵּךְ אָחוֹר הָסִיבוֹתְּ
לְנוֹעַם לֹא הִתְבּוֹנַנְתְּ
וְהוּא יוֹשֵׁב מִמּוּלֵךְ ·

* * *

עוּרָה ! עוּרָה ! מִשְׁנָתֵךְ ·
מִמַּחֲזֵה כְּזָבִים חָזִירְתְּ ,
אַל תּוֹסִיף לֶכֶת תּוֹעֶרֶת ,
לָמָּה תִּשּׁוֹמֶם ?
הָסֵב הַלּוֹם עֵינֵךְ !
אֶל גִּבְעַת חֶמֶד מְסָבִיב לָךְ ,
הִנֵּה לָבְשׁוּ דֶּשֶׁא כֻּלָּם ,
וַחֲנוּת עֶלְיוֹן , פִּסְּתָה פָּנֶימוֹ ·
עַנְפֵי אַלּוֹן וּבְרוֹשׁ יְסוֹכְכוּם מִמַּעַל
תַּחַת צֵאֱלִים יְשָׁפוּנוּ
לְמַחֲסֶה עוֹבֵר אוֹרַח ,
יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ יַכֶּהוּ ,
מְקוֹם שִׁמְחַת לִבִּי ·
שֶׁבֶת דּוֹדִים גַּם־יָחַד ·

קוּם רֵעִי שְׁבָה עִמָּדִי
וּרְאֵה בְּטוּב חֲיֵיךְ !
פֹּה נָגִיל כָּל־הַיּוֹם
שִׁיחַ חָדָשׁ יַחַד נְזַמֵּרָה
וּבְשִׁיר נְשַׁתֶּה יָיִן .
הִנֵּה נִבְלֵי יַיִן אִתִּי ,
מְמֻגָּד וְפֵן צְרַפַּת ,
הַנְּבָלִים יְבוֹלוּ ,
וְצִפּוֹנָם תְּמַלֵּא בִּטְנֵךְ
שִׂים בַּכּוֹס עֵינֶיךְ ,
וְאַל אֶל הַכֶּלֶךְ .
שְׁתֵה אָחִי ! שְׁתֵה !
רוּחֲךְ אֵלַיִךְ תָּשׁוּב .
הֲלֹא אִם תֵּיטִיב לִבֵּךְ ,
אַל יִפְלוּ עוֹד פָּנֶיךְ ,
וְעָבַר מִמְּךְ רוּחַ קְנָאָה ,
וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה .

* * *

בִּי תְמוֹל נַחְנוּ עֲלֵי אָרֶץ ,
אֵין רוֹאֶה בָּנוּ ,
מָה יוֹלֵד מָחָר , עַתָּה לֹא תֵדַע ,
אַף כִּי יָמִים אַחֲרָיו יִצָּרוּ .

אִם כִּימֵי מֶלֶךְ יִהְיוּ ,
אוֹ עוֹצֵב וְעוֹנִי בָּם ·
אֱלוֹהַ לְמֵרָחוֹק יֵדַע
וּצוּר יָבִין לָמוֹ תַּעֲלוּמוֹת מֵעֵינֵינוּ ,
שַׁדַּי פָּרַשׂ עָנָן לִפְנֵיהֶם
יְכַסֵּמוֹ אוֹפֶל וְעֵיפָתָה ,
עַיִן בַּל תְּשׁוּרֵם ·
וַאֲנִי בְּתוֹם לְבָבִי אֵלֵךְ
יַעֲבוֹר עָלַי מָה
שׁוּבָה וָנַחַת אֶמְצָא ,
אוֹ רוֹגֶז יָבֹא כְּמַהֲלֵךְ :
אֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמוֹדָה ,
לִרְאוֹת דָּבָר מָה יִקָּרֵנִי :

* * *

כְּגֶבֶר תּוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ
עַלָטָה וַעֲרָפֶל עָלֵי נָתִיבוֹ ,
אֶרֶץ צִיָּה מִנֶּגֶד
עֲרָבָה וִישִׁימוֹן פָּלוֹ ,
וְנַפְשׁוֹ עֲיֵפָה בְּלִי מָיִם ,
וְהוּא כְּגִבּוֹר תּוֹהוּ יֵלֵךְ ,
בַּל יָנַע לְבָבוֹ ·
וְעַתָּה לֵאלֹהָיו יִתֵּן תּוֹדָה ,
וְרָנָה בְּעוֹז יַשְׁמִיעַ

כַּר נֶרְחָב יַבִּיטוּ עֵינָיו
יַעַר צוֹמֵחַ עֲצִים ׃
שָׁם צִפֳּרִים יְקַנְּנוּ
חֲסִידָה וּבְנָהּ רְנָנִים ׃
מַעְיָנוֹת נִכְבְּדֵי מָיִם
מִבֵּין סַלְעָיו יָפוּצוּ ׃
לְמִשְׁיבַת נֶפֶשׁ עָיֵף
יָגֵעַ וּרְפֵה יָדַיִם ׃

למבלים בעבור כסף ימיהם . ויעשו זהב אלוהיהם .

א

מי ממטמוני ארץ משוש חפר ,
הן שמחת רוח , לא יצמח מעפר ,
וזהב אופיר הרי כתם , שוא המה ׃
תקות תום דרך , בך אל מעין חיים ,
מעוזו אתה , לך ישא כפים
חזק כצור הוא , חבלתו נעמדה !

ב

הוי משכימי בבוקר , הון רדפו
עוברים ארחות ימים , אוצרות שאפו
עפרות זהב יצבורו , לא יועילו ׃
לא כן צדיק , יבוז את רודפי עושר
מצות עליון שומר , רודף היושר
לנציח חקו תיו כלעצמותיו יגילו !

ג

שמחת חנף ! בלילה לא ינוח ,
כל ימיו מבאובים מרעיון רוח
למה יגע , לאסוף טיט ורפש ?
אך הולך תום , מואס בצע ויתר
יראת אל אוצרו , ולראשו כתר
מישור וצדקה , הם מרפא לנפש ! —

ש . . . ם

הרועה והמחקר *)

רחוק מתעשות קריה , נטה להלו תביעוד הרועה , שערות
רחצו כשלג לבן מזוקן , ומרוב ימים בסיג תבוכה ,
ויבו בכסף , עומד מלפני נפשו , קין בקום רעה את נלחו ,
מקור בחורף נדר עדרו , ימיו בנעימים חלבו לו בעבודתו ,
כבוד לא רדף , קנאה לא ידע , ויחכם בחיים מחוד וגמו
הולך בכל הארץ .

ויהי היום והנה תביהן המחקר עבר להלו (והיה תביהן
הך מספריים דרש מדע , ועליהם העבעה חכמתו)
ויבא החלה , ויפתח את פיו לקרות הרועה , ויאמר לו מזה
חכמת ?

---

*) כרחותי תתן רעי תחזוני לבבי לבני מדלע , בחשר עם
לבבם לדעום משלי מוסר מדי חודש בחדשו בחכמה
המחסף , לחרתי לף בזה תכון ידי עמהם לתת להם
מן המעט חשר בידי , לולב חשר העתקתי מלשון
העמים , ולולב מלבי יצחו . והנה זה יצא רחשנה
חשר העתקתי מלשון אנגליטארי *) ובו ידובר על
התועלת חשר תתן לנו סכרת טבעי הברואים
המדברים במשל .

*) S. Fables by the late Mr. Gay, the Shepherd and the Philoſopher.

מכמת ? את ספרי מי דרשת ? הכמוני עמלת בספריס , ובכסף לילה עודך בין זרועותיכם ? אם בספרי החכמים הנית ? הגד לי ! את דברי מי בחנת ? השמיעני כח ! ואל מי בנבונים הביעות לבך ? —

והארצות אשר התהלכת שם אין המה ? והעמים אשר ידעתם , הורני נא את מעשיהם , מוקם ומשפטם לגוייהם .

ויען הרועה , ויאמר , הן במוסד חכמים לא ישבתי לדרוש ספריהם , גם לשוט בארץ למען דעת מתי תבל , לא בסיתי מעודי , כי יגר לב האדם רק מדמה מגעוריו , ובתחבולותיו הרעות גם עיני פקחים יעור , ומה לי ולחכמה לדעת לחריס , בטרם דעתי את נפשי ואת מידותי ? מעט המדע אשר ידעתי תרות (לעין קורותיו) עלי לוט בטבע וגם מנחתיהו , מגם לקחתי מוסר לי , לחכתי הנדק , הרשע שנאתי .

ערת דמורים כי ארחם יחד בעבודתם , הן המה משיחת העלות יעירוני . אל הגמלה הלכתי ראיתי דרכיה וחכמה למגור מאכלי בטרם בא הרעב . כלבי הנאמן לי מכיר טובתי , הן הוא למדני להשיב לחיים כנמולו , לעשות החסד לגומלים עמדי . לפור את ארחה אשר שתה לפרותיה , תחת כנפה מזרם ומטר , תורים ובני יונה המה ילמדוני , לכבד את אשתי , גם לאהוב את בני , מקטון ועד גדול מכל עוף למיניהו , לקח לי מוסר לעשות כמעשיהו .

עוד אלה עלי לבי מקסם הטבע , למשום במעלגים מבני רעם . הכוס בשופות כבוד בנאותו , לכן אשנח אל נאה לבב ורוח עינים . גבול שמתי לשפתי לבלתי הרבות דברים , כי כקול מהון הנהר ביום הרעש , כן המרבה דברים לחזון הסומע . עיט יוחבים טורפי טרף לבו בעין כל רואה , לכן עוסק וגול שנאת גם נפשי . נחש ופשיון בגידים הם בעיניו , לכן קנאה ונקם ודבת חנף , שנאה לשוכן מבטח יסוד . בחן בא , הברואים כלמו יעירון לב האדם למקור אחריתם , לדרוש תועלתם להבין מעשיהם .

ויען אבידן ויאמר , בלדק נחלת כבוד , יושר לבבך תעיד על חכמתך , לדקת בדרך , בספר בכותב יחד שנו ,

מרמה .

מרמה בלשונם הלמת כאדו, לך דורש חכמתו ממקי הטבע, ישלם
את מימיו ממקור מים חיים, גם לבדכך יכין דרכו, להלוך
החכמה, לשנות חולת, וספרים הרבה אין קן סוף המה! אין
בם תועלת.

ת . . . כ .

ב

מכתבים

להורות לנער יראת ה' ולהכירו בדרך ישר.

ח ת י מ ה .

גם היתה ירון סביב תרציהו, ודורך על כנפי רוח, עד שהוא דוחה את הימים להורידם ולהעלותם לעשותם (עבע לוכד פלוט), ולא כן לא יעברו חוק להשתית. ומי פלג לשטף תעלה, לבלתי ישטפו יושבי מטה בשטף רב, או להגשים נגש עלי תרן די רויה? ומי רקע את כנפי רוח לחשר יבשתו עליהם לידי המים שיהיו למו עב וענן, עד חשר יגשמו לעת חוקם? כל חלה לא יעלו על לב מסכיל לחמר שהם במקרה בלתי רודה ומנהל כ"א יגועו כעורים בחומות חשר ימשמו בחפלה. וכבטן החרן במצחים מיכי מתכות מוהב ומכסף, גם נפרית ומלח, ותכנים שונות, מן הטובים עד החנן, כל נמח וירק דשא מן החוזב עד החרז חשר בלבנון, לימים ופרחים, בחמדים למרחה מפוך ורקמה, החנן והבדולח, לא יבנו את תבניתם, לא הנמח וכל מורע מים יפרחו ולא יבולו ומרחיהם וריחם וטעמם שונים זה מזה. לא כי החרן לחת, וגשם לחד ינדלם, וכלם יפרו וירבו כפי קנו וגבולו, ולולי פוקד ומחוקק, חשר פקדם וסם חקם, לא היה כחלה, כי גם לחת הולידתם ולא לחת הגמיחה לותם. וכל חלה הנזכרים לא ימושו ממקומם לחם על מקום נחתם ועלותם גם יכלו לא יחלופו. לך החיים יגועו בפי רשונם, יעזבו את מקומם ילכו לחשר יחפונו, ולא חלה עם מרביתם מיכים ממיכים שונים, ושונים המה לרחשנים, כי ינמחו וינדלו יזובו,

יוכו ינוען ויסופו, ונבדלים הם למיניהם במאכלם בתשוקתם במעשיהם ובנויהם, וכל היצורים עולים מעלה מעלה, מחבניס אל הצמח, ובתחלת עלותו הוא חצי לחן וחצי צמח ומן הצמח אל החי ותחלת עלותו הוא חצי צמח וחצי חי, כתולעים הנולדים בכפיסי עץ שם יקיו ושם ימותו ולא יסורו, והחיים עולים מדמם עד חיתו לארץ, מתולעים קטנים עד בהמות גדולים אלף, יש מהם שעפר ארץ הקטן מאוד, הוא לו כעולם מלא, ויש שהם כהרדיים הגדולים וכל תבניתם נכונה לפי חיובי הבעיות והסדר וכן מחיתם ותשוקתם וזין ומקר לתכונתם וזין מספר לתעלומה, ואף שהם בנפשותם לא השכילו את דרכם, ולא ידעו מתבונת צלמיהם, אף כן ערכם ערך נכון ונשא את הרוכם ואת לדתם, את לגדל, ולזון בלחמם, ומיניהם הנלחמים, ואת למות וזין מין ממינם חשר יכלה, וזין מין חשר נספך למין אחר, גם לא ינרע ולא יוסיף מדי חקו, וזה הם בבערו מדעת מי הוא השם חקם וקצב קצבם, אם זין חכם פועל, שפעלם חשר הפליא לעשות, לכוונם בערכות, וביה שמו • וכמה נפליא עוד בהביטנו בכלי מחוז המגדילים הרחות, המה יגלו לעיניכו ארץ מדשא, יצורים נפלאים בתבניתם ובלמם תכונתם ופקודתם, בלם יעידו כי ה" הוא אלהים, בורחם ויוצרם •

ונפלא על כל הנפלאים הוא האדם, נומת ונדול, וכאמתי אדם, ימת ויזון מן הארץ, הולך ונדול ככל החיים כלם, ויטה אל רצונו כל אשר חפן עושה, ומקרהו כמקריהם, מקרה אחד להם בחיים ובמות, וכאשר נסקיף עוד בו נסכיל, כי הוא מלך כל הארץ, מצבו נצב הקומה, תבניתו לתלפיות, מעשיו במוסר השכל, והוא במלאך אלהים לנגדם, בחכמתו ובתבונתו, בשור בתוס, ומחוס ברע, שליט בכל, כאלו הכל בעבורו, כי מי יאתה יין זולתו? ומי יתענג בריח ומרחות הניחים הפרחים והסמים כלתו? ומי יאבים בנדי מצי בלעדו? כאלו תולעת המצי רק למענו, ומי יתפאר ביהלום ושהם מלבדו? ומי ישתעשע ברכבת בנף רכבים, ויודע לבחון בעימתו מן המיון קול היבוף, כ"ם הוא? ואין מי שיבין הוד היצירה כלה בלתי האדם והוא שליט בה בכל רצונו לברוא אותה בריאה חדשה ע"י מעשיו במלאכת מחשבת שחוסד עליה, לנקותה, לסדרה, לערבבה, והוא יחפור לחרי מטמונים, לגלות מצפונים, הוא ימוד את הסמים מכוכב אל כוכב, והוא ישמור ויאכיל את הליכותיהם ויתעומם למפעלות מעשיהם, הוא ישים לרות מסקל, הוא יערוך את העתת

העתיד מולך הכוס והעבר, יכין סתום מן המפורש, לומר דבר קטן כו בגדול וקלה, תשוקותיו [מחשבותיו ותבונותיו, כלם מתרחבים עד אין קץ, ומכאשר כוללים הדברים אשר יתענג ואשר לא יתענג בהם וכפשו שופטת עליו, אם לעלה, אם לקלס דרכיו, להגדיל, או שלא להגדיל עלילותיו.

ואם כדרוש ונחקור בסדר הנכון מכל למנוע את מסדרה רוחה השמש לכך בהתיבתו, להשליך בקוניו וכיו להחיר ולהמית, ולהוניח כל פרי תבואה, לבשלם, ולשום חום לכל חי וכלם יתקיון בכלה, ותהי להם השמש סוכנת. הרוח להכשיר להמציא רוח קדשה, לטהר את האדם מהחדים, העשנים, והבהמות וינשימו בו החיים, יעלה את כל נכע וכל הכרחה חול עיניו, בהתנועעו, יניע את כל הקולות כראוי ע"י שפת מדברת, או מכל קשב, לא מיתרי האזנים, ישוח על כפי הרוח, את הריח היוצא מכל המריחים, ויעל בתוך האף שנם שם מבלים ומיתרים לאשר ירעדו עד השג לא המוח, כמו שהוא בעיניים וכן באזנים תבלוכות עד המוח. ונם הוא נושא אדי המים, אשר יתלכדו ויהיו למו עב וענן, והמה ינשאו על כנפיו, עד עת הנשם לרוח קר ואז יותכו לעת היות מטר, ויהיו לנשם על ארץ, המים לרוות צמאון כל צמח וכל חי להשקותם, להפרותם להרבותם, הארץ היא האם אשר תוליד כל המולדים בה, עד אין מספר להמה, כי לא יחקורו והאדם משתחה ומפלח על מרכיתם ומפלחתם [אין אחד מהם, אשר יחקור עדי קנו וכמה גדולים ונפלאים מעשה השמים ונבחתיהם ינועו עדי עד, ירוצו ולא ינעו, ילכו ולא ייעפו, וכלם לעומת התועלת, לא יבצו את מקם, ולא ימושו ממשפטם, ומי לא ישיב את מחוקקם? ויכין את יוצרם, עושם קונם, ובוראם? ומוח אי מכם יכול, כי ממנו היה חיים לכל חי.

והמרכבות אשר בהם נוסדו והמעמיד לותם הם, המים, העפר, הרוח, השמש והכוכבים, והמה כלם נותנים כל יחיו רפתים כל יקומו, ואין דבר בעבף, מה שאין בכוח שרשו, ואף נם [שכלם יחד נוזנים מן הארץ, ויכלכלו מהמים ויחיו מהרוח, ויתעלמו מן השמש, אף כן בפרדים אלה מחלה, כל אחד בבדל מזולתו, ובקי כלם בחכמה בכלאה בסדר נכון, ביופי, [ובנעימות, והחכמה מחין תמלא, הנה מספרי מתים, ומצבורי חומר, דבר לעומת דבר, נתת מול נתת, דברים שכל אחד שונה מרעהו ובבדל מזולתו], ואף כן יחד

יחד יתאכרו , ויתקשרו לפי התועלת והנעימות , וכל חלק מהם צריך אל החלקים האחרים , ואם לא יהיו החלקים כאלה שוב לא ימצא בכלו כתכניתו וכתמונתו , ולא יהיה כאשר הוא אם לא פועל מכח שפעלם , וכן אליהם והוא יכול מיוכלו לעשות כאלה • האדם מקוה וגבול , ותשוקתו בלתי תכלית , תמיד עינולא תשבע וכפשו לא תמלא , ומעולם לא יגיע די חוקו , ולא אם חלף שכיס יחיה , הנה הוא כעולל לא רצה לור , וכל הנפש תחת רגלו , נוכח וחלפים כלם , ונם בהמות שדה , נפור בשמים ודגי הים עובר ארחות ימים , יביט בנבחות השמים , יבין את מנכם ומהלכם , ולחדשים יתקר יהפוך ארץ לחנם ניש - ומכבי כבהרות יבקש ויעשה למו ארץ יכבה טירות רמות , יעוף במחשבתו השמימה , ויורד על תהום רבה , מלא מחשבות ! רב תבונות יוסף חכמה ודעת , וכמעט רגע נחסף , רמה ותולה תכסהו התעלף עיניך בו ואינכו , כל מהפוכות אלה נמצאים בו לא נמצא בזולתו , המה נוצרו על משפט אחד , רומס קלרה ונופס כמוהם , משפט אחד להמה , שכיהם קצובים זה מול זה מדודים אשה אל אחותה , אין מחשבותיה תתרחב במרחב יתר מדי חק נלמס , כל אחד על נבולו יעמוד כל ימי היותם • נם היוצר והכוחה נטבע בקרב האדם , כאלו דבר נפתר בקרב לבו יסור אותו להתבת היצורים להחזיק אותם לעומדם ולתמכם , אלא להצר להם להרחיקם מן הסף , להניחם אל התועלת , וביותר מכלם האדם בדומה לו ואף כי פעמים רבים יתנברו עליו תאותיו , קנאתו , וכבודו , המסיתים אותו בהפך , לסור מהיושר והנכוחה , המסיתים אותו לומר מדוע לא תעדן את נפשך מדמן בית ריעך ? או עשה תפצך בנקמך בו ! אף מה לך אף אם תנזול , תחמוס תבלף תרצח אך למלא רצונך , ולהניח את רוחך , לכן אז יכה לבו בקרבו , יחרה וירעד כאלו קרב מעומקו מיסריו ותשוקותיו לוחמים בו , ואלה תהפוכות מחין תמצאו ? לא נמצאים בקרב כל מי אם לא היה שופט רודה לאר עם רוח קדשו בקרבו , לתת קו ומשפט לכל מעשהו וכפי הדעת והתבונה ולכמור טוב מרע , ונם הכוחה תתחזק בו לפעמים , לנוס את נפשו בכפו , בעבור טובת הכים , ולבעבור היקרה והצדק , ויל לאר היא המחשבת אותו לעשות את הכוחה למען בטיב לו , טוב טוב מהיות אלה העוברים , לכן שמחתו להיות בחור בטוב ונאום ברע ! ולולי זה לא הצר לו צורו ולא הרע לו מחוללו , לנוס עליו מתב ורסן לבלום להסיגו מן הערב והנעימות לו , לכן זאת היא במרגעה , ואלה הם דרכיו , להנחותו במסלול ודרך אל דרך עולמו

עולמו , לנצח יעמוד בן , וחף כי ימות וחינכו , חף כן תחדש היותו כבר , יהיה לעולם .

ואף כי יש רשעים בעוררים מכי טוב , ותת היושר יעקשו , ובכל זחת נדלו ויצליחו , חף כן תבח העת יכחמו על מעשיהם , ויבהמו בחמריתם יודו לה" על פשעם , וידעו חיך רחקו מבתיבי יושר וחבדו דרך , כי לח לחנם נטע ה" בקרבנו להסוב חל הטוב והישר כ"ת לנדקק תהיה לנו , לטוב לנו כל הימים ולחיותינו כיום הזה .

ועתה חשים קנצי למילין , ובהחריך הנור חת קיי , חשוב ואטה ידי , חוסיף דברים רבים כהמם מלים לחלה , וידעתי כי לח בעלם מעיניכם דבר קטן כזה , חך לח לזה יחשב , שנשחב לבני תלמידים הנחים חל בית ה" והמבקשים מסלה לעלות חלהיהו , ואבני תרחיב ותעמיק ותחלח חבני הקורחים עד חשר לח יחמיו כוחם לדברי . חגבי חנני הדורש טוב , והנחסף על חברתכם חברת ירחי ה"תמימים .

וחב ווחלף בן המנות חברכם ונל חדעתיח .

ג

תולדות גדולי ישראל .

תולדות הרב מהורר יוסף שקאנדיא זכרו לברכה .

בחמשה ועשרים לחדש השליטי הוח חדש סיון , שנת חמשת חלפים ושלש מחות חמשים ותחת ליצירה , כולד הרב מהורר יוסף שלמה העל מעדיקא הנקרח נס יש"ר יוסף שלמה רופח , בקחנדית הנירה על שי קרעטח *) לכן נקרח נס קרעטנזים על שם מולדתו , וזוח בן לחכיו בחכם התורני מהורר אליהו דעל מעדיקח , והחיש זכר היה חכם

*) קרעטח חו קחנדית הלי בים התמצעי ('מיטטלענדישעם מעער) מקדם היה תחת ממשלת ווענעציחני בעת ישמחלים ימשלו בו .

מפס גדול בתלמוד רבן של כל בני תרנו מנזע יצריס וחכמים בן להרב הגדול מהורר אליעזר, בן להרב הפילוסוף החלמי ברופא המומחה כמהורר שמואל מנחס ז"ל, אשר נקרא מקהילת קהנדיה לשוב למרכין למס תורה, אחר שנשבה בפחדוכא, בעת מלחמת הוועגעליכי, ולוקח ממנו כספו, והוא היה רוצה ישיבה ליהודים ללמד לותם התלמוד, ולנוצרים בחקירה הפילוסופית בפחדוכא *) ושם אלקנה הוא החכם הנכבד שהיה מרבין תורה בקהנדיה בן להנכבד התורני מהורר אבא הזקן אשר החל לבנות בית קדש להתפלל שמה היהודים, כי אבין החלוף הגדול כמהורר יהודה יצא רשומה מגערמאניען לשבת בתי קרעטא.

ושם למו קשתי בת יוסף, והלא יוסף גם הוא מיוחסי חלמי יהודה הנזכר למעלה אשר היה רשמן ליושבי קהנדיה. למרו עליו על החכם הפילוסוף התורני מהורר אליהו מחבר ס"ב בחינת הדת והוא היה לבי לם קשתי, ביום מותו ספדו עליו כל ערים וחכמי העמים, וכל תלמידיו שרי הנוצרים לוותו לקבורה מלוכסים בשרי לבלות, כי כן תכבד החכמה את כל מכבדיה, לך בוזיה יקלו.

הן זאת פרי לבות לדיקים, וזאת ברכתם מאת ה", מנזע יצריס יצא י"ש"ך ויהי כמותם. כי אבין ולמו למדוהו בימי נעוריו מלום בדרך רע ובחור בטוב. גם חומנים מסכילים בחרו לו, ויהי עמם, כמה הוריהו כל מדע ולשון עד היותו בן שש עשר שנה. ולחרי כן הלך לפחדוכא, שם למד מכמת הרפואה והפילוסופיא, ולחרי היותו רופא שם לחרנו, ויקח לו לשה (שמה ושם מלפחתו לא נודעו לי) ויהי חונן דלים, מבקר עניים בחליס בלתי גמול, והיה מרבה לעם בדקותיו בספר.

בשנת

*) הה בזכרי זאת תדהר נפשי בקרבי עת אראה רבים מחורי עמינו מבזים כל חכמה ומדע גם בלשון העם אשר הם יושבים בתוכו לויכם מביניס ועוד ידם נטויה לבזות גם דורשיה למען הפר אותם, בחמרם נגד ה" ועשו את הדבר הזה, ואת תורתו מחמו, יביטו כי וירחו מלפחת גדולים ירחי ה" אשר הרבילו תורה ביעראל, וכבל זאת תבו לבת בכתיבי החכמה ובמדע דבקו, מי יתן ישימו זאת על לבם והיה לבבוד ולתפארת לבתון יעראל! —

בשנת שלש מאות שבעים ושבה ליציאה בהיותו בן עשרים וחמש , עזב את ארץ מולדתו לנסות את המריבה , מעדת מקנאים אשר סביב אתו עליו ויבקשו רעתו , ויבא קאנסטאנטינא , ונכפר קרוב לעיר הזאת , מצא את הפילוסוף הגדול , כמהורר יעקב "ן נחמיאש ויושב עמו ימים אחדים , וידברו יחד על כל דבר חכמה , גם על חכמת הקבלה (והרב י"ש"ר מימיו מאם בחכמת הקבלה בחשבו דברי הקבלה חיוכם מסכימים עם השכל ,) לך בשמעו דברי התורני מהורר יעקב הנ"ל , אשר הראה לו כמה ספרים יקרים בחכמה זו , ויהי מתפלא להורות שחכמת הקבלה דומה לפילוסופיא של אפלטון *) והראה לו ספר בכתב כ" הדעות , אז רוח אחרת היתה עם יוסף . גם בנפשו מאס ללכת בפלאניא פגע את החכם הקדוש הרופא מהורר שלמה "ן אראוי בארץ וו"לנ"כי , שהיה עוסק בחכמת הקבלה יותר מהרבעים שנה ומבר בה ספרים רבים , אז החל גם הוא ללמוד חכמה זו , לדרוש כל ספר ביחוד , עדי בא אל עמקה וכל רז לא נעלם ממנו . ויגיעתו הרבה , ויחבר ספרים רבים בחכמת הקבלה .

ואחרי כן בא פאלאניא ויהיה רופא בבית החדשוויל ויושב בעיר לובלין . ושם חבר ס" אילם אשר כתב להרב מהורר זרח בר נתן , תשובה על השאלות אשר שאל מאתו בעניני התכונה הפילוסופיא והקבלה , וספרי מעין גנים אשר יפרד לחרבעה רחצים , המאמר הראשון ממנו על התכונה קראו בשם סוד היסוד , במאמר השני נדבר דברים על תכונת הארץ אשר העתק מספר אלמאגעסטן (אשר חברו החכם בטלמיעוס על סבוב הארץ ותנועתה) קראו בשם חקות שמים . במאמר ה"ג ידבר על הכוכבים והגלגלים קראו בשם גבורת ה" , ובשופט ס" נעין חתום ושו יבאר דברים זרים לשומעם בענין התכונה (פתרחקקסי) ויתר דבריו אשר הזכירם בסוף ספרו אילם שיצאו לאור עם ספרו מעין גנים לא באו לידינו רק אחד מהם אשר הזכיר למטה .

ובהקדמתו

---

*) כי כן יעידו רבים על הקבלה שהיא דומה לדעות פילוסופים הראשונים ומי שלא למדה כראוי לא יבין דרכה . לכן אל תבוזה הבווים הלא חכמה היא ! למדו בטרם תדברו תקורו בטרם תשפוטו !

ובהקדמתו לספרו מעין גניס ידבר בשבח החכמות
ותועלתם מה רבה: כאשר לעתיק פה מדבריו
בקצור, והקורא המשכיל יבין תועלתו.

„וגם לומנה המכוכה בשם חכמה תלונית, בת לבי היא, לקח
„טוב ומתת לאלהים החזקן שכללו אשר בו בתעצם,
„ועמו מקור חיים בתורו גרלה לור לאחרי הפרד הבגדים
„הצוחים מעליהו. לא ההבנין והכלויס אלו ממלאכת הדקדוק,
„והמליצה והשיר? להבין הכ"ד ספרים שמליצתם ערה ונתיב
„השיר שבכתובים לא ידעו איש, להשיב למתחללים כשגדהו
„בהקשים נלחמיים הטחעיים בנויים על המקראות, ומי פתי
„יסור הנה להלחם בם בלי חרב פיפיות? — —

„ואם חכמת הלמודית המנהיגי לשבת תכונת הגלגלים
„לא ידע לחכוח ערכם ומנינם החמתי עד היום, וכל
„איש אשר כשלו לבו, יבנה בניניס ויכין כלמות לפי דרכו
„בתחבולות כפלחות ועצומות? חולי יוכל לבוח אל תכונתם
„ומבת תנועתם הם המספרים כבוד אל, ומרחיס על מעשי
„ה" כי נורא הוא". ועוד ידבר על כל החכמות ובסוף
לאמר „ואם חכמת המדות כהלכות הנהגת עצמו וביתו
„ומדיניתו, מי רחשי! זו היא דרך ישרה שיבור לו הרופא
„להשליט בעמתו" והביא שם רחיות רבות מדברי נביאינו
הקדושים ומדברי חכמינו ז"ל.

חתימת נרף הסמוך.

ד
תולדות הזמן וגם.

ה
בשורת ספרים חדשים יפקד מקומו.

התכלות החתפסים.

אל עמנו בני ישראל הנותנים לב אל מכתבנו זה לתת לו
כבוד,

כנוד , עיניהו נופות שלח יחשבו למו לעון בהשיבו פה תוך המכתב תקון החסרונות , אשר נפלו בדפוס הראשונים , ונוסף על תותן הרשמות בלוח הטעות אשר כבר ידע . ידוע תדעו שמסדר האותיות ומדפיס אשר לפני נוגרי הוא ועדין היה מורגל במלאכתו : עם כל גודל השקידה והיגיעה לא נמלטו מטעות וחסרון תיבות שלימות , אשר בהעדרם נתקלקלו המשמעות . ואם נאחר מלהגידם עד שילא לוח לשנה תמימה , דאגנו כי רבים מקוראי מכתבנו , לא ישימו עינם אל הלוח הנ"ל , ותהיה הדעות הנפסדות (אשר נגרמו בשגיאות המדפיס) למכשול ולפוגה , לאחד מבני ישראל , להוציא דבה רעה על אחד המשברים לאמור חשב מחשבת תעתועים , לכן אמרנו לא נכוש פה כניגש פה .

ואלה הז

במאסף לחודש **שבט** בניאור ומנין חן וכו" עמוד ע"ד שורה ט" הורלת שורש שכל בקל היה לדעתי על ההגלחה המקרית **קרא** : הורלת שרש שכל היה לדעתי על ההגלחה , לא על הגלחה המקרית שקורין ב"ל"ח (גלוק) . שורה ט"ז להאריך **קרא** לערוך . תולדות גדולי ישראל עמוד ע"ז שורה י"ד " כי אלהים הוא לבדו בשמים " **קרא** כי אלהים הוא לבדו טוב מאוד בשמים שורה ב"א " כי האיש הזה הגליח מאוד היותו בן עשרים שנה " **קרא** כי האיש הזה הגליח מאוד בנעוריו , ומיום היותו בן עשרים שנה . שורה ב"ז " האהבה עזה כמות " **קרא** האהבה עזה לו כמות . במאסף לחודש אדר דף פ"ט פתיחה שורה א חסר " וכמו כן ידוע שיש מחשבות לב האדם ותאריו הנפסדות המה יתעו את שכלו להגלגל הרעיונות , ולחמור על שחור שהוא לבן , ועל מר שהוא מתוק , ועל המנוגה שהוא נאה וכדומה לזה , כמשך מזה , שבהיות שהכללי לעולם לא ימלט רק בהפשטה " שורה ד" לבדה וכן עמוד פח שורה יז **קרא** גרידא . במאסף לחודש ניסן , עמוד **קא** שורה ג" ריב השמש וזירח " **קרא** ריב השמש והרוח , עמוד **קיח** שורה " ידו ערב לבו " **קרא** כי על ידו ערב לבו . שורה ב"ז " תעיר לך המלת " **קרא** תעיר לך המלות , ועוד היזה ניוכי ההפסקות אשר בתו שלח כתב , ימלאם הקורא בקרוא במכתבנו .